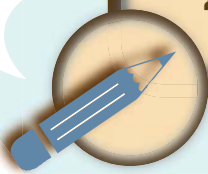

ז'טווחו מואדל
ז'טווחו מואדל, ז'טווחו מואדל, ז'טווחו מואדל, ז'טווחו מואדל
ז'טווחו מואדל, ז'טווחו מואדל, ז'טווחו מואדל, ז'טווחו מואדל

כגשת בלוק: חברה משותפת

קטע מתוך הספר 'בני היורה' מאת אלעזר שמאלי, 1936:

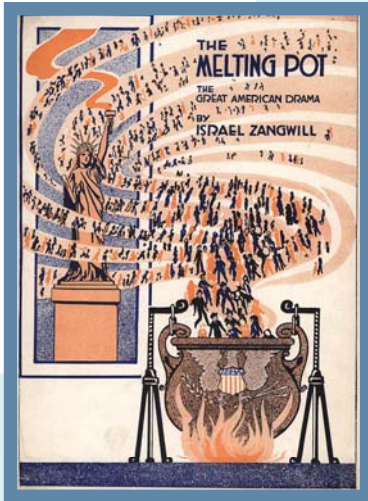

קיבוץ גלויות

א. מה הרגישו ילדי הכיתה מול התמונה שנוצרה על מפת העולם?
ב. מה התחושה הזאת יצרה אצל הילדים ה'צברים', ילדי הארץ, ומה הם עשו בעקבותיה?
ג. מה, לדעתכם, הרגישו ילדי הכיתה העולים?
ד. האם הפעולה שנעשתה מיטיבה או מפריעה לקליטת הילדים העולים בכיתה?

זהו שער המחזה 'כור ההיתוך' מאת ישראל זנגוויל (ובאנגלית, The Melting Pot). כור ההיתוך פירושו מתקן שמחממים בו מתכות עד שהן הופכות לנוזל ויוצרות יחד מתכת מסוג אחר בעלת תכונות אחרות מתכונותיהן של כל המתכות בנפרד. כך גם במובן הסמלי, במדינה שהיא כור ההיתוך, הזהויות השונות של כל העולים מתערבבות זו בזו והופכות לזהות חדשה ואחידה. המונח 'כור ההיתוך' אינו מונח ישראלי במקור. בכרזה מדובר על ארצות הברית, גם היא מדינת מהגרים.

- א. האם ערבוב הזהויות בתוך כור ההיתוך נראה לכם דבר חיובי או שלילי? מדוע?
ב. על אילו חלקים מהזהות שלכם הייתם מוכנים לוותר כדי להשתלב בחברה? על אילו חלקים לא הייתם מוכנים לוותר?

- גם בחינוך המשלב דתיים וחילוניים אנחנו מנסים לבנות חברה משותפת בין אנשים בעלי זהויות שונות.
ג. מהם הדברים שמשותפים לכולם בכיתה או בבית הספר שלכם?
ד. האם הייתם מעדיפים שיהיו יותר דברים משותפים, או דווקא יותר דגש על הזהויות השונות? למשל, האם נכון לפתוח את היום בפיצול למפגש (או שיח שחרית) ותפילה, או לערוך התכנסות משותפת לכולם? ואם יש התכנסות משותפת לכולם, מה היא צריכה לכלול?

מדינת ישראל היא מדינה של עולים. מאז קום המדינה עלו לישראל כשלושה מיליון עולים חדשים מכמאתיים מדינות ברחבי העולם. בשנים שלאחר קום המדינה רוב תושבי ישראל היהודים היו עולים, וכיום 40% מתושבי ישראל נולדו מחוץ לארץ. מכיוון שיש כל כך הרבה עולים ממקומות רבים ומגוונים, יש מגוון רחב של תרבויות במדינת ישראל. העולים מגיעים מארצות שבהן אורחות החיים, השפה, המאכלים, התרבות (מוזיקה, ספרות, משחקים) והמנהגים שונים כל כך. איך כל האנשים הללו יכולים לחיות ביחד?

בשנים הראשונות שלאחר הקמת מדינת ישראל, הייתה ציפייה שהעולים החדשים יניחו לזהותם הקודמת ויהפכו להיות חלק מחברה ישראלית אחידה עם תרבות אחידה וזהות משותפת. מנהיגי המדינה קיוו שמדינת ישראל תהפוך לכור ההיתוך, והזהויות השונות של כל העולים יתערבבו ויהפכו לזהות אחידה משותפת לכולם.

אחד המוסדות המרכזיים לבניית חברה משותפת היה מערכת החינוך: כל הילדים מכל הארצות למדו יחד באותם בתי ספר, וכך נוצרו שפה משותפת וזהות משותפת. גם הצבא עזר לגבש את כולם: למשל, הרב הראשי שלמה גורן הגדיר סידור אחד 'נוסח צה"ל האחיד' ובו תפילות מהנוסח האשכנזי והספרדי, וכך כל החיילים המתפללים יכלו להתפלל יחד.

לעיתים גבתה מדינות כור ההיתוך ובניית החברה האחידה מחיר גבוה מהעולים. היו שהרגישו שהמדינה מזלזלת בהם ודורשת מהם לוותר על דברים החשובים להם. (למשל, 'נוסח צה"ל האחיד' דומה בעיקר לנוסח של אשכנזים.)

וכך כתב אלי עמיר, סופר ממוצא עיראקי, בספרו 'אהבת שאול':

"אבל המטיפים לאחדות ישראל פעמים רבות כוונתם לאחדות שהיא תכונתו של האחד שכולם צריכים להיות דומים לו."